

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІНАНСІВ, ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМЕНІ ОЛЕГА БАЛАЦЬКОГО
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМСТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф
_____ В.М. Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Аналіз фінансової стійкості підприємства (на прикладі
страхової компанії ПрАТ «МетЛайф»)

Освітній ступінь “Бакалавр”

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник роботи:

_____

(підпис)

_____

(ініціали, прізвище)

Студент:

_____

(підпис)

_____

(ініціали, прізвище)

Група:

_____

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМСТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, проф.
_____ В. М. Боронос
"___" _____ 20___ р.

ЗАВДАННЯ
до дипломної роботи

Студент(-ка) групи _____ інституту (центру) _____
Спеціальності 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи: «Аналіз фінансової стійкості підприємства (на прикладі страхової компанії ПрАТ «МетЛайф»)»

Затверджено наказом по СумДУ № _____ від "_____" _____ 20___ р.

Термін здачі студентом завершеної роботи "_____" _____ 20___ р..

Вихідні дані до роботи: нормативні і законодавчі акти, матеріали державної статистичної звітності, відомчі постанови, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань, що підлягають розробці):

- теоретичні основи фінансової стійкості підприємства
- аналіз фінансової стійкості підприємства на прикладі ПрАТ «МетЛайф»
- основні напрямки удосконалення фінансової стійкості підприємства

Дата видачі завдання: "_____" _____ 20___ р.

Керівник дипломної роботи: _____ (вчене звання, прізвище та ініціали) _____ (підпис)

Завдання прийнято до виконання "_____" _____ 20___ р. _____ (підпис студента)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 39 с.; 9 табл.; 4 рис.; 26 джерел.

Актуальність теми роботи

В сучасних умовах ринкової економіки для ведення ефективної підприємницької діяльності будь-яке підприємство повинне здійснювати якісне та ефективне виробництво продуктів та послуг, бути конкурентоздатним та вести ефективне управління всіх напрямків діяльності. Найголовніша роль для досягнення поставлених цілей припадає на необхідність проведення якісного та всебічного аналізу фінансової діяльності підприємства. За допомогою такого аналізу обґрунтовуються послідовні кроки діяльності та приймаються управлінські рішення для досягнення поставлених цілей, створюється подальша стратегія розвитку діяльності підприємства, а також здійснюється контроль за виконанням кожного етапу намічених планів.

Мета роботи – дослідити фінансовому стану підприємства, виявити недоліки та надати рекомендації щодо покращення фінансової роботи підприємства.

Об'єктом дослідження – фінансова-господарська діяльність ПрАТ «МетЛайф» - провідного міжнародного холдингу у сфері страхування.

Предметом дослідження є фінансові відносини, які виникають під час забезпечення та оцінювання фінансової стійкості страхових компаній.

Методи дослідження – методи розрахунку абсолютних показників, метод розрахунку відносних показників, метод оцінки фінансової стійкості.

У першому розділі дипломної роботи розглядаються теоретичні основи фінансової стійкості підприємства. У другому розділі проводиться аналіз фінансової стійкості підприємства. У третьому розділі наведені основні напрямки удосконалення фінансової стійкості підприємства.

При написанні роботи використовувались матеріали періодичних видань, електронні ресурси та фінансова звітність.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА, СТРАХОВА КОМПАНІЯ, ПрАТ «МетЛайф», ЗАЛУЧЕНІ, ЗАПОЗИЧЕНІ КОШТИ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ..	7
1.1 Сутність, роль і значення фінансової стійкості підприємства	7
1.2 Особливості визначення фінансової стійкості страхової організації...	12
2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ПрАТ «МетЛайф»	15
2.1 Методичні прийоми та показники оцінки фінансової стійкості підприємства.....	15
2.2 Характеристика діяльності страхової компанії ПрАТ «МетЛайф».....	21
2.3 Оцінка фінансової стійкості страхової компанії ПрАТ «МетЛайф» з використанням узагальнюючих показників	24
2.4 Оцінка фінансової стійкості страхової компанії ПрАТ «МетЛайф» з використанням часткових показників.....	26
3 ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	32
ВИСНОВКИ	36
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	38

ВСТУП

Поняття фінансової стійкості страховика нормативно не визначене, проте існує багато тлумачень даного поняття. Досить вдалим та повним є визначення наведене Бойко А.О. «Фінансова стійкість страхової компанії – це комплекс дій (фінансового, інвестиційного та організаційного характеру), направлених на постійну підтримку балансу між витратами і зобов'язаннями страховика та фінансовими ресурсами, необхідними для їх покриття або виконання, в результаті чого досягається ефективний розвиток страхової компанії незважаючи на зміну зовнішніх та внутрішніх факторів функціонування економіки [2]».

Актуальність теми випускної роботи. В сучасних умовах ринкової економіки для ведення ефективної підприємницької діяльності будь-яке підприємство повинне здійснювати якісне та ефективне виробництво продуктів та послуг, бути конкурентоздатним та вести ефективне управління всіх напрямків діяльності. Найголовніша роль для досягнення поставлених цілей припадає на необхідність проведення якісного та всебічного аналізу фінансової діяльності підприємства. За допомогою такого аналізу обґрунтовуються послідовні кроки діяльності та приймаються управлінські рішення для досягнення поставлених цілей, створюється подальша стратегія розвитку діяльності підприємства, а також здійснюється контроль за виконанням кожного етапу намічених планів.

Тому для того, щоб знати як здійснює свою діяльність підприємство, необхідно провести аналіз та дати оцінку фінансової стійкості підприємства. Це допоможе з'ясувати, чи правильно підприємство розпоряджається власними та залученими коштами, зможе чи ні погасити свої зобов'язання у визначені терміни тощо.

Мета роботи – дослідити та дати оцінку фінансовому стану підприємства, виявити недоліки та надати рекомендації щодо покращення фінансової роботи підприємства.

Завдання дослідження:

- розглянути сутність і значення фінансової стійкості підприємства;
- надати характеристику типів фінансової стійкості;
- надати оцінку фінансової стійкості з використанням узагальнюючих показників;
- надати оцінку фінансової стійкості з використанням часткових показників;
- визначити шляхи для покращення діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження – фінансова-господарська діяльність страхової компанії ПрАТ «МетЛайф» - провідного міжнародного холдингу у сфері страхування.

Предметом дослідження є фінансові відносини, які виникають під час забезпечення та оцінювання фінансової стійкості страхових компаній.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність, роль і значення фінансової стійкості підприємства

Перспективна діяльність будь-якого підприємства залежить від рівня його фінансової стійкості. Якщо підприємство фінансово стійке, воно ні від кого не залежить і не має потреби в залучених та запозичених коштах. Зацікавленість інвесторів припаде саме на таке підприємство, ніж на те, яке буде працювати за таким же профілем, але з гіршою фінансовою стійкістю. Чим більше фінансово стійке підприємство, тим менше воно залежить від змін ринкової кон'юнктури, а отже мінімальний ризик опинитися на межі банкрутства. Тому метою кожного підприємства є раціональне використання власних обігових коштів, щоб бути спроможним покривати всі витрати та запаси власними коштами, а отже бути фінансово стійким.

«Фінансова стійкість – це відображення стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства та завдяки ефективному їх використанню сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції [18]».

Фінансова стійкість є більш узагальненою характеристикою фінансового стану підприємства. Показник фінансової стійкості показує нам чи в змозі підприємство, за рахунок власних засобів, покривати запаси та витрати, якщо ні, то тут не обійтися без допомоги запозичених коштів. Головне, щоб запозичені кошти з різних джерел фінансування були спрямовані саме на досягнення поставлених цілей, тому що від позичених нам коштів, які будуть використані не по призначенню, не буде позитивного ефекту, тобто прибутку, а, отже, не вистачить для розрахунку з кредиторами і це призведе до неплатоспроможності.

Точна оцінка фінансового стану дає можливість акціонерам, інвесторам та іншим зацікавленим особам оцінити дохідність від вкладених коштів.

«На даний час вивчення різних аспектів фінансової стійкості підприємства присвячені роботи різних вчених – науковців. Аналіз літературних джерел виділив підходи до визначення поняття «фінансова стійкість підприємства»:

1–й підхід: фінансова стійкість розглядається як загальна характеристика фінансового стану підприємства;

2–й підхід: фінансова стійкість розглядається як ступінь залежності підприємства від залучених джерел фінансування;

3–й підхід: фінансова стійкість розглядається як стан підприємства, при якому за рахунок власного капіталу покриваються засоби, що вкладені в постійні активи, коли підприємством не допускається неоправдана заборгованість та воно спроможне вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями;

4–й підхід: фінансова стійкість – результат діяльності підприємства, при якому підприємство має нерозподілений прибуток;

5–й підхід: фінансова стійкість – стан фінансових ресурсів підприємства, результативність їх розміщення при якому забезпечується розвиток виробництва тих чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку та активів при збереженні кредитоспроможності та платоспроможності [9]».

На мою думку, найточніше це поняття висловлює М.С. Заюкова. На думку автора «фінансова стійкість підприємства є комплексною категорією, яка показує рівень фінансового стану та показники фінансових результатів підприємства, здатність виконувати свої обов'язки та вміння забезпечувати розвиток діяльності при збереженні платоспроможності [9]».

Рівень фінансової стійкості безпосередньо впливає на можливості підприємства. Встановлення меж фінансової стійкості дозволяє нам уникнути проблем, по-перше, таких як недостатня фінансова стійкість, що призведе до неплатоспроможності й нестачі засобів для розвитку виробництва, по-друге, навпаки надлишку фінансової стійкості, який буде заважати розвитку формуванням зайвих запасів та резервів на складах підприємств. Тому для

гарної фінансової стійкості підприємство повинно мати таку кількість ресурсів, яка буде відповідати ринковим вимогам.

Фінансово стійке підприємство має перевагу в отриманні кредитів, у виборі постачальників, воно своєчасно сплачує заробітну плату, податки тощо. Стійкість забезпечує стабільність платоспроможності у довготривалій перспективі, фундамент якої залежить від балансу активів і пасивів, доходів і витрат, грошових потоків. Фінансово стійке положення впливає на виконання поставлених цілей і дозволяє забезпечити підприємство всіма необхідними ресурсами. Якщо фінансова стійкість недостатня, то це може привести до неплатоспроможності суб'єкта, до великих грошових втрат, а в кінцевому результаті, можливо, і до банкрутства.

Аналіз фінансової стійкості підприємства дає можливість оцінити вміння підприємства адаптуватися до різного роду умов зовнішнього середовища та визначити рівень його незалежності від інших джерел фінансування.

Щодо ряду досліджуваних питань аналіз фінансової стійкості можна розділити на два види:

- а) повний, коли визначають внутрішні та зовнішні види діяльності;
- б) тематичний, коли розглядають вузьке коло питань.

За суб'єктами аналіз робиться для внутрішніх і зовнішніх користувачів, тобто внутрішній для керівників і являється закритим для будь-кого іншого, а зовнішній для держави, інвесторів, акціонерів, для всіх зацікавлених осіб.

Головним джерелом інформації для оцінки є фінансова звітність, яка складається з різних форм звітності, складених на підставі даних фінансового обліку.

Фінансове становище підприємства залежить від його виробничої, фінансової та комерційної діяльності. Якщо перші два види діяльності виконуються успішно, то це позитивно впливає на фінансовий стан взагалі. І навпаки, якщо обсяг виробництва і продаж товарів йде не спад, то це призводить до збільшення собівартості, зменшення виручки та прибутку і це призводить до погіршення фінансового стану підприємства.

Для того, щоб фінансова стійкість завжди була на достатньому рівні необхідно впроваджувати фінансову стратегію аби уникнути неспроможності погашати борги та зобов'язання в майбутньому.

На фінансову стійкість підприємства впливають фактори, які наведені на рисунку 1.1 [11].

Рисунок 1.1 - Класифікація факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства[11]

«Залежно від рівня значущості виділяють чинники: I рівня, II рівня, III рівня.

Чинники I рівня – узагальнюючі (базові), які є результатом впливу чинників II і III рівнів і виступають генератором взаємодії більш дрібних чинників. До чинників першого рівня відносять:

- фазу економічного розвитку системи;
- стадію життєвого циклу підприємства.

Від фази економічного розвитку системи залежать темпи реалізації продукції, виробництва, рівень вкладень підприємства в запаси товарів. Тому в період економічної кризи темпи реалізації товарів відстають від темпів

виробництва, знижуються вкладення в запаси, це все призводить до зменшення збуту, доходів підприємства. Разом з цим знижується платоспроможність, а це у свою чергу негативно відображається на фінансовій стійкості підприємства.

Другий чинник першого рівня виступає фундаментом при визначенні загальної мети діяльності підприємства. На рівні підприємства необхідно велику увагу приділяти з'ясуванню специфіки кожної окремої стадії його розвитку, оскільки специфіка кожної такої стадії розвитку підприємства буде визначати також потенційні його можливості щодо забезпечення обсягів діяльності, а отже, величини прибутку, формування приросту активів та їх фінансування за рахунок окремих видів джерел, зокрема власними фінансовими ресурсами в необхідному обсязі з метою самофінансування.

Чинники II рівня – похідні. Вони є результатом базових чинників. До цих чинників належать: середній рівень доходів населення; демографічна ситуація; соціальна політика держави; податкова політика держави; грошово-кредитна політика; амортизаційна політика; загальний рівень стабільності; стратегія управління обсягами діяльності; стратегія управління активами; стратегія управління капіталом; стратегія управління грошовими потоками.

Чинники III рівня є деталізуючими. За допомогою цих чинників виділяють та детально вивчають вплив на фінансовий стан похідних чинників. До чинників III рівня відносять: рівень конкуренції; рівень інфляції; склад та структуру активів; стратегію управління власними фінансовими ресурсами та позиковим капіталом; стратегію управління ризиком [6]».

Виходячи з того, про що говорилося вище, можна зробити висновок, що фінансова стійкість є важливою ознакою фінансово – економічної діяльності організацій в ринковій економіці. Якщо підприємство має позитивну фінансову стійкість, то воно користується перевагою стосовно інших подібними підприємствами щодо залучень грошових коштів, в отриманні кредитів тощо.

1.2 Особливості визначення фінансової стійкості страхової організації

«Аналізуючи фінансовий стан страхової організації, ми повинні розуміти, що особливість діяльності страховика визначає своєрідність страхового процесу, на вході та на виході якого перебувають гроші, які лише тимчасово затримуються у страховика і які сплачуються страхувальником наперед. Тому страхувальник повинен мати певні гарантії щодо здатності страховика відповідати за свої зобов'язання перед ним. Однією з гарантій і є фінансова надійність страховика, яка пов'язана з його тарифною, фінансовою, інвестиційною та перестраховальною політикою [3]». Чинники, які впливають на фінансову надійність страховика наведень на рисунку 1.2.

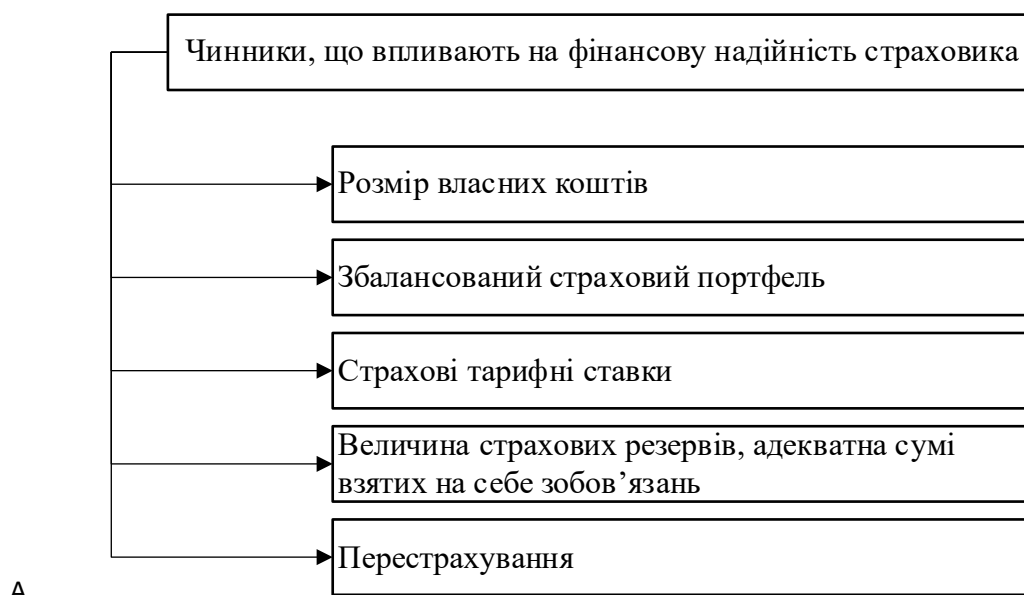

Рисунок 1.2 – Чинники, що впливають на фінансову надійність страховика

«Під фінансовою стійкістю страхових операцій розуміють постійну перевагу доходів над видатками в межах розрахунків за страховим фондом, яка забезпечується платоспроможністю страховика.

Основою фінансової стійкості страховиків на кількісному рівні оцінки стійкості страхової компанії є показники:

- розмір статутного капіталу;
- наявність гарантійного фонду;
- розмір власних коштів;

- розмір створених страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат;
- співвідношення активів та зобов'язань;
- виконання нормативів по розміщенню страхових резервів;
- рентабельність страхових операцій;
- показники збитковості страхової суми [1]».

«Фінансова стійкість страхової компанії розглядається за такими основними позиціями:

- вірогідність недостатності коштів для виплат при настанні страхових випадків у будь-якому періоді;
- фінансова стійкість страхового фонду;
- рентабельність всієї діяльності страхової компанії [1]».

Фінансова стійкість забезпечується платоспроможністю страховика, яка складається з двох груп:

- 1) зовнішніх зобов'язань – це зобов'язання перед страхувальниками, фінансовими установами, перестраховиками, бюджетом. Зовнішні зобов'язання забезпечуються за рахунок страхових резервів та власними вільними коштами (джерела коштів страховика представлені на рис. 1.3);

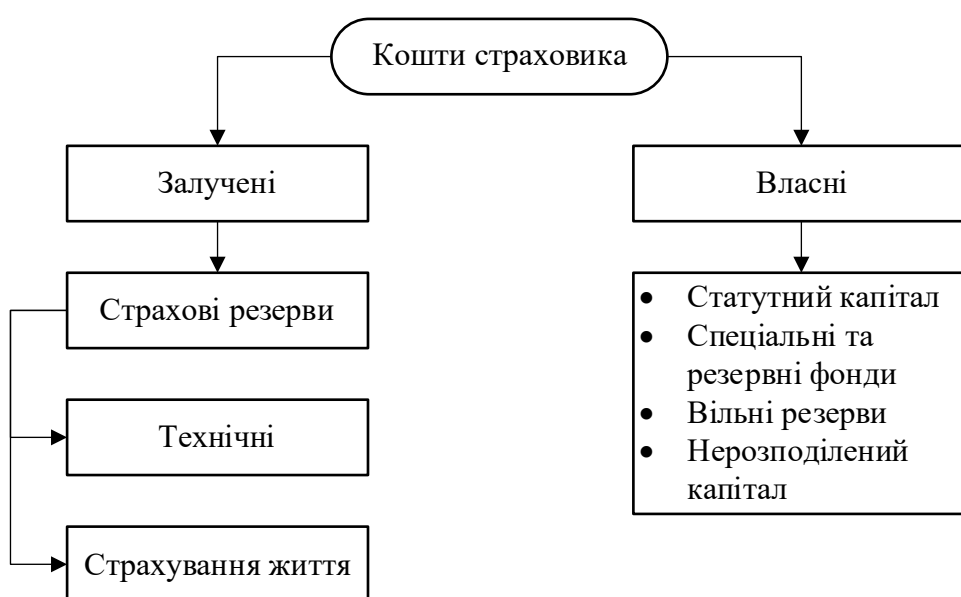

Рисунок 1.3 – Джерела коштів страховика

- 2) внутрішні зобов'язання – це зобов'язання перед засновниками, співробітниками.

Для забезпечення фінансової стійкості страхова організація повинна мати правильний економічно обґрунтований розрахунок тарифних ставок по кожному виду страхування та збалансованість страхового портфеля, які й будуть відображувати реальну ціну ризику будь – якого страхового випадку. Страхова компанія повинна мати на меті створення збалансованого страхового портфеля шляхом укладання своєчасних угод по перестраховуванню, забезпеченню в достатньому обсязі страхових резервів та розміщення тимчасово вільних коштів у прибуткові інвестиційні фонди.

«Для забезпечення виконання зобов'язання перед страхувальниками страхова компанія повинна дотримуватися певних вимог, які будуть забезпечувати його платоспроможність. Відповідно до чинного законодавства (розділ III Закону України «Про страхування» (2001 р.)), умовами забезпечення платоспроможності страховиків є:

- наявність сплаченого статутного фонду;
- наявність гарантійного фонду страховика;
- перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом;
- створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування [8]».

Дослідження фінансової стійкості та надійності страхової компанії зводиться до аналізу звітності на предмет достатності власного капіталу страхової компанії, її платоспроможності та ліквідності балансу, тобто фінансового стану страховика.

2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «МетЛайф»

2.1 Методичні прийоми та показники оцінки фінансової стійкості підприємства

Для визначення фінансової стійкості використовують систему узагальнюючих та часткових показників. Узагальнюючим показником фінансової стійкості та фінансової незалежності є надлишок або недостача джерел формування запасів, що визначається різницею між величиною джерел формування та вартістю запасів. При цьому мається на увазі забезпеченість запасів такими джерелами, як: власні оборотні засоби, довгострокові та короткострокові кредити, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Хоча для оцінки фінансової стійкості показники використовуються однакові, але саме їх величина відображає фінансовий стан підприємства на визначену дату.

Для оцінки стану запасів і витрат використовують дані групи статей «Запаси» II розділу активу балансу. Алгоритми розрахунку узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Алгоритми розрахунку узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства

Показник	Алгоритм визначення	Умовні позначення
1	2	3
Показники, що надають характеристику наявності джерел формування запасів		
1. Наявність власних оборотних коштів (ВОК)	$ВОК = ДВЗ - НА$	ДВЗ - джерела власних засобів, тис. грн.; НА - необоротні активи, тис. грн.
2. Наявність власних довгострокових джерел формування запасів (ВДДЗ)	$ВДДЗ = ВОК + ДКП = (ДВЗ + ДКБ) - НА$	ДКП - довгострокові кредити банків та позикові засоби, тис. грн..
3. Загальна сума джерел формування запасів (ЗДФЗ)	$ЗДФЗ = ВДДЗ + КЗ = (ДВЗ + ДКБ + КЗ) - НА$	ККП - короткострокові зобов'язання

Продовження таблиці 2.1

Показники, що надають оцінку розміру джерел для покриття запасів та витрат		
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних засобів (Н (н) ВОЗ)	$H (h)_{\text{ВОЗ}} = \text{ВОЗ} - З$	ВОЗ - наявність власних обігових засобів, тис. грн.; ВДДЗ - наявність власних довгострокових джерел формування запасів, тис. грн.;
Надлишок (+) або нестача (-) довгострокових джерел формування запасів (Н (н) ВДДЗ)	$H (h)_{\text{ВДДЗ}} = \text{ВДДЗ} - З$	ЗДФЗ - наявність загальних джерел формування запасів, тис.грн.
Надлишок (+) або нестача (-) загальних джерел формування запасів	$H (h)_{\text{ЗДФЗ}} = \text{ЗДФЗ} - З$	З - запаси та витрати (рядок 1100)

За величиною різних видів джерел формування запасів і витрат виділяють чотири види фінансової стійкості підприємства:

А) абсолютна фінансова стійкість – показує, що запаси та витрати повністю покриваються власними оборотними засобами. Платоспроможність підприємства висока і тому воно не залежить від кредиторів. Цей стан на практиці зустрічається не часто;

$$З < \text{ВОК} , \quad (2.1)$$

де З – запаси та витрати;

ВОК – власні оборотні кошти.

Б) нормальна стійкість – коли запаси та витрати покриваються сумою власних оборотних засобів та довгостроковими кредитами;

$$З < \text{ВОК} + \text{ДПД} , \quad (2.2)$$

де ДПД – довгострокові позичені джерела.

В) нестійкий фінансовий стан – коли запаси та витрати покривають сумою власних оборотних засобів, довгостроковими позиками та короткостроковими кредитами і позиками. Порушеннями фінансової дисципліни, збій в надходженні грошових коштів на поточний рахунок, зниженням прибутковості діяльності. Однак зберігається можливість відновлення платоспроможності за рахунок поповнення власного капіталу та збільшення власних оборотних засобів, а також додаткового залучення довгострокових кредитів;

$$З < \text{ВОК} + \text{ДПД} + \text{КЗ}, \quad (2.3)$$

де КЗ – короткострокові зобов'язання.

Г) кризовий фінансовий стан - коли запаси і витрати не покриваються всіма видами можливих джерел їх забезпечення (власних, позикових та ін.), підприємство знаходиться на межі банкрутства.

$$З > \text{ВОК} + \text{ДПД} + \text{КЗ} \quad (2.4)$$

Результатом аналізу фінансової стійкості підприємств за допомогою абсолютних показників є визначення типу фінансової стійкості, його змін у динаміці і розробка рекомендацій щодо відновлення чи посилення рівня фінансової стійкості.

Аналіз фінансової стійкості визначається не тільки за допомогою узагальнюючих показників, а й з використанням часткових(відносних) показників. В таблиці 2.2 наведена характеристика відносних показників, за допомогою якої можна оцінити фінансову стійкість підприємства.

Методи для визначення фінансової стійкості мають недоліки та потребують доопрацювання. Розглянуті показники з повною точністю не дозволяють оцінити всю багатогранність фінансової спроможності страхової організації.

Таблиця 2.2 – Характеристика відносних показників

Назва показника	Порядок розрахунку показника	Нормативне значення	Суть показника
1	2	3	4
1.Коефіцієнт автономії	Власний капітал / загальну суму пасивів	$\geq 0,5$	Його значення показує, яку частину активів компанія може профінансувати за рахунок власних коштів. Чим більше значення, тим менше фінансова незалежність.
2.Коефіцієнт фінансової залежності	Загальна сума пасиву / власний капітал підприємства	$\leq 0,5$	Коефіцієнт обернений до коефіцієнта фінансової автономії і показує скільки компанія використовує фінансових ресурсів на кожну одиницю власного капіталу. Чим більше значення, тим більше залежність від позикових коштів.
3.Коефіцієнт фінансової стійкості	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) / Загальну суму пасивів	0,7 – 0,9	Показник показує здатність компанії залишатися платоспроможною в довгостроковій діяльності. Зниження вказаної норми означає залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.
4.Коефіцієнт фінансової стабільності	Власний капітал / (Довгострокові зобов'язання + Поточні зобов'язання)	$\geq 0,67$	Показник вказує на те, скільки одиниць власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань компанії. Високе значення говорить про низький рівень фінансових ризиків.
5.Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	1 – 2	Здатності компанії відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних активів. Чим вище показник, тим краще.
6.Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	0,5 – 1 і вище	Вказує на здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання. Чим більше, тим краще.
7.Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними оборотними коштами	(Власний капітал – Необоротні активи) / Оборотні активи	$\geq 0,1$	Чим вище показник, тим краще фінансовий стан підприємства, тим більше в нього можливостей проведення незалежної фінансової політики

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4
8. Коефіцієнт маневрування власного капіталу	(Довгострокові зобов'язання + Власний капітал – Необоротні активи) / Власний капітал	0,4 і вище	Показник показує те, яка частина оборотних активів може бути профінансована за рахунок власного капіталу.
9. Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	Довгострокові зобов'язання / Необоротні активи		Показує, яка частина оборотних та необоротних активів профінансована позиковими коштами. Чим більше показник, тим більше підприємство залежить від зовнішніх інвесторів.
10. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	(Довгострокові зобов'язання + Поточні зобов'язання) / Загальну суму пасивів	$\leq 0,5$	Показник вказує на те, яка частина активів підприємства фінансується за рахунок всіх зобов'язань.
11. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги / Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	$K = 1$	Показує, як достатньо буде у підприємства коштів від дебіторів для розрахунку з кредиторами.

Крім зазначених вище відносних показників, існують показники, які визначають фінансову стійкість конкретно страхової компанії. Розглянемо деякі з них, які наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Характеристика відносних показників страхової компанії [4]

Назва показника	Порядок розрахунку показника	Нормативне значення	Суть показника
1	2	3	4
1. Коефіцієнт фінансового потенціалу	(Власний капітал + Страхові резерви) / Обсяг нетто – премії	>3	Характеризує здатність раціонально та ефективно використовувати фінансові ресурси для розвитку компанії

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4
2.Коефіцієнт достатності страхових резервів	Резерви зі страхування життя / Страхові нетто - премії по страхуванню життя * 100%	>100%	Показує достатність резервів у страховика для забезпечення майбутніх страхових виплат
3.Коефіцієнт термінової ліквідності	(Грошові кошти + короткострокові фінансові вкладення) / Страхові резерви	> 1	Відображає достатність найбільш ліквідних активів для покриття термінових страхових зобов'язань
4.Коефіцієнт залежності від перестраховування	Сума премій, переданих в перестраховування / Сума премій валова * 100%	5 – 50%	Характеризує участь страховика у перестраховій діяльності та ефективність перестрахового захисту
5.Коефіцієнт збалансованості страхового портфеля	Страхові нетто - премії / (Страхові премії валові +(-) Зміни страхових резервів) * 100%	>50%	Показує частку перевищення надходжень над виплатами, тобто забезпеченість страхових виплат коштами страхових резервів
6. Віддача власного капіталу	Страхові премії / Власник капітал * 100%	<300%	«Визначає швидкість обороту власного капіталу, а також активність коштів, якими ризикує компанія. помірне зростання показника говорить про підвищення ефективності використання власного капіталу, в той час як занадто швидке зростання свідчить про значне перевищення обсягів страхування над вкладеним в компанію капіталом, що тягне за собою підвищення кредитних ресурсів [5]».

«Можливості страхової організації щодо виконання своїх зобов'язань визначаються його фінансовим потенціалом, який засвідчує не тільки величину фінансових ресурсів в організації, а також якість управління даними ресурсами. Потужність фінансового потенціалу страхової організації є гарантом успішної діяльності на ринку [19]».

2.2 Характеристика діяльності підприємства ПрАТ «МетЛайф»

«MetLife - провідний міжнародний холдинг у сфері страхування, який заснований в 1868 році в США.

Зараз MetLife займає провідні позиції не тільки в країні свого походження, але і на ринках фінансових послуг Японії, Латинської Америки, Азіатсько-Тихоокеанського регіону, Європи і Близького Сходу. Послугами компанії користуються понад 100 000 000 людей у всьому світі.

В Україні MetLife представлений з 2002 року. Протягом 2014-2017 рр. Компанія MetLife в Україні є лідером ринку страхування життя за кількістю застрахованих і зібраних страхових премій. Клієнти MetLife в Україні можуть придбати накопичувальні програми страхування життя, скористатися послугами страхування від нещасного випадку і критичних захворювань, а також корпоративним страхуванням

Про перші позиції MetLife свідчить, перш за все, кількість українських громадян, які застрахували своє життя – їх практично 800 000. Частка ринку, яку стабільно утримує MetLife, перевищує 27%, тобто кожна четверта гривня, яку українці сплачують за страхування життя – це покупка страхового захисту від MetLife.

ПрАТ «МетЛайф» пропонує універсальні послуги, що включають широкий вибір страхових продуктів для фізичних осіб та комплексні страхові програми для бізнесу:

- страхування життя;
- страхування від нещасних випадків;
- страхування у разі можливої втрати працездатності;
- страхування на випадок серйозних проблем зі здоров'ям (інсульт, інфаркт, онкологічні захворювання);
- страхування жінок на випадок онкологічного діагнозу;
- страхування для дітей від критичних захворювань, тощо.

Загальна сума страхових виплат, здійснених ПрАТ «МетЛайф» з 2003 по 2020 роки перевищує 646 млн. гривень, з яких більше 289 млн. грн. — виплати з дожиття до закінчення дії договорів довгострокового страхування життя.

За даними рейтингового видання «Insurance Top» ПрАТ «МетЛайф» є беззаперечним лідером вчоргове за такими показниками:

- обсяг зібраних страхових премій компанії – перевищує 1,2 млрд. грн.;
- обсяг страхових премій за накопичувальними договорами страхування життя – 1,07 млрд. грн.;
- число застрахованих осіб за накопичувальними договорами страхування життя – понад 760 000 осіб [7]».

Для того, щоб оцінити фінансову стійкість страхової компанії, розглянемо фінансову звітність страхової компанії ПрАТ «МетЛайф» з використанням наведеної в таблиці 2.4 методики.

Таблиця 2.4 – Методики оцінки фінансової стійкості страховика [13]

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
<i>Згідно ЗУ «Про страхування»</i>		
Статутний фонд	Статутний капітал	1 млн. євро
Страхові резерви	Сума страхових резервів	
Фактичний запас платоспроможності	Баланс - НА - Зобов'язання	71,1млн. грн.
<i>Тести раннього попередження відповідно до Розпорядження Нацкомфінпослуг</i>		
Зворотний показник платоспроможності	$ZPP = 100 * (\text{Загальна сума зобов'язань}) / (\text{Баланс})$	від 0 до 20%
Показник незалежності від перестраховування	$PNP = 100 * (\text{Чиста сума премій по всіх полісах}) / (\text{Валова сума премій по всіх полісах})$	від 50% до 85%
Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу	$PBRK = 100\% * (\text{Чисті страхові резерви}) / (\text{Баланс})$	від 0 до 50%
<i>Оцінка фінансової стійкості підприємства</i>		
Коефіцієнт автономії	$KA = (\text{Власний капітал} / \text{Баланс}) * 100\%$	більше 50%
Коефіцієнт забезпечення власним капіталом	$KZB = (\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}) * 100\% / \text{Оборотні активи}$	більше 10%

В таблиці 2.5 подані розрахунки показників фінансової стійкості за період 2017 – 2019 рр.

Таблиця 2.5 – Показники фінансової стійкості ПрАТ «Метлайф»

Показник	2017	2018	2019	Відхилення	
<i>Згідно ЗУ «Про страхування»</i>					
Статутний фонд, млн. грн.	102,9	102,9	102,9	-	-
Страхові резерви, млрд. грн.	1,6	2,2	2,7	0,6	0,5
Фактичний запас платоспроможності	229,1	133,9	858,7	-95,2	724,8
<i>Тести раннього попередження відповідно до Розпорядження Нацкомфінпослуг</i>					
Зворотний показник платоспроможності, %	87,1	87,3	89,4	0,2	2,1
Показник незалежності від перестраховування, %	98,4	98,6	98,5	0,2	-0,1
Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу, %	34,5	35,7	36,5	1,2	0,8
<i>Оцінка фінансової стійкості підприємства</i>					
Коефіцієнт автономії, %	12,8	12,7	10,6	-0,1	-2,1
Коефіцієнт забезпечення власним капіталом, %	11,0	5,5	-2,7	-5,5	-8,8

Статутний фонд страхової компанії відповідає поставленим нормам і дорівнює 102 900 000 млн гривень.

Щодо достатності страхових резервів, то за кожен рік страхові виплати були такі: 43,3 млн. грн.; 144,4 млн. грн.; 646 млн. грн відповідно, тому сформованого резерву було достатньо для покриття виплат.

Нормами страхового законодавства встановлені вимоги про забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страховика, дана компанія дотримується нормативного відношення активів та зобов'язань і забезпечення, навіть за шукані три роки цей показник набагато більший норми.

Підприємство незалежне від перестраховування майже на 99%, а це означає, що компанія сама в змозі сплачувати страхувальникам страхові виплати.

Більшість активів компанія фінансує за рахунок позичених коштів і лише 12,8%, 12,7% та 10,6% власними коштами.

2.3 Оцінка фінансової стійкості ПрАТ «МетЛайф» з використанням узагальнюючих показників

Найбільш детально вивчити фінансову стійкість можна за допомогою рівноваги між статтями активу і пасиву балансу. На підприємстві постійно формують запаси товарно-матеріальних цінностей, на що використовують власні і залучені кошти. Аналізуючи надлишок або нестачу запасів і витрат визначають абсолютні показники фінансової стійкості.

За даними балансу ПрАТ «МетЛайф» складемо агрегований баланс (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 – Агрегований баланс, тис. грн.

Актив	2017	2018	2019	Пасив	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Необоротні активи	45 239	199 481	88 177	Власний капітал	274 310	333 405	352 866
Запаси	1 480	9	-	Довгострокові зобов'язання	1759322	2164819	2771325
Оборотні активи	2086023	2431632	3231860	Короткострокові зобов'язання	99110	132 898	195 846
Баланс	2132742	2631122	3320037	Баланс	2132742	2631122	3320037

Відповідно до методу розрахунків узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства, розрахуємо абсолютні показники фінансової стійкості для ПрАТ «МетЛайф»:

1. Наявність власних оборотних коштів (ВОК):

$$2017 \text{ р.} = 274\,310 - 45\,239 = 229\,071 \text{ (грн.)};$$

$$2018 \text{ р.} = 333\,405 - 199\,481 = 133\,924 \text{ (грн.)};$$

$$2019 \text{ р.} = 352\,866 - 88\,177 = 264\,689 \text{ (грн.)}.$$

2. Наявність власних довгострокових джерел формування запасів (ВДДЗ):

$$2017 \text{ р.} = 229\,071 + 1\,759\,322 = 1\,988\,393 \text{ (грн.)};$$

$$2018 \text{ р.} = 133\,924 + 2\,164\,819 = 2\,298\,743 \text{ (грн.)};$$

$$2019 \text{ р.} = 264\,689 + 2\,771\,325 = 3\,036\,014 \text{ (грн.)}.$$

3. Загальна сума джерел формування запасів (ЗДФЗ):

$$2017 \text{ р.} = 1\,988\,393 + 99\,110 = 2\,087\,493 \text{ (грн.)};$$

$$2018 \text{ р.} = 2\,298\,743 + 132\,898 = 2\,431\,641 \text{ (грн.)};$$

$$2019 \text{ р.} = 3\,036\,014 + 195\,846 = 3\,231\,860 \text{ (грн.)}.$$

В таблиці 2.7 наведено аналіз фінансової стійкості за даними агрегованого балансу(табл. 2.6).

Таблиця 2.7 – Аналіз фінансової стійкості ПрАТ «МетЛайф», тис. грн.

Показники	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018
1	2	3	4	5	6
Власні кошти	274 310	333 405	352 866	59 095	19 461
Необоротні активи	45 239	199 481	88 177	154 242	-111 304
Власні обігові кошти	229 071	133 924	264 689	-95 147	130 765
Довгострокові зобов'язання	1 759 322	2 164 819	2 771 325	405 497	605 506
Наявність власних і довгострокових джерел покриття	1 988 393	2 298 743	3 036 014	310 350	2 806 140
Короткострокові зобов'язання	99 110	132 898	195 846	33 788	62 948
Загальний розмір основних джерел формування запасів	2 087 493	2 431 641	3 231 860	344 148	800 219
Запаси	1480	9	-	-1471	-9
Надлишок(+) або нестача(-) власних обігових коштів	227 591	133 915	264 689	-93 676	130 774
Надлишок(+) або нестача(-) власних коштів та довгострокових кредитів і позик	1 986 913	2 298 734	3 036 014	311 821	737 280
Надлишок(+) або нестача(-) основних джерел покриття	2 086 013	2 431 632	3 231 860	345 619	800 228
Тип фінансової стійкості	(1;1;1)	(1;1;1)	(1;1;1)		

Проаналізувавши абсолютні показники фінансової стійкості ПрАТ «МетЛайф», бачимо, що підприємство має абсолютну фінансову стійкість. Розрахунки показників свідчать про те, що у підприємства досить власних коштів для покриття запасів і витрат, що є фактом його ефективної фінансової діяльності. Підприємство має високу платоспроможність, тому воно не залежить від зовнішнього фінансування.

2.4 Оцінка фінансової стійкості ПрАТ «МетЛайф» з використанням часткових показників

Крім узагальнюючих показників оцінки фінансової стійкості підприємства, застосування часткових або відносних дозволяє більш детально її оцінити. Аналіз фінансової стійкості підприємства здійснюють за даними Балансу підприємства. Проведений аналіз характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, суть фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності

Для того, щоб оцінити фінансову стійкість необхідно розрахувати показники. На прикладі 2017 року покажемо розрахунок даних коефіцієнтів:

1. Коефіцієнт автономії

$$K_a = \frac{274310}{2132742} = 0,12$$

2. Коефіцієнт фінансової залежності

$$K_{\text{фз}} = \frac{2132742}{274310} = 7,77$$

3. Коефіцієнт фінансової стійкості

$$K_{\text{фс}} = \frac{274310 + 1759322}{2132742} = 0,95$$

4. Коефіцієнт фінансової стабільності

$$K_{\text{фст}} = \frac{274310}{1759322 + 99110} = 0,14$$

5. Коефіцієнт поточної ліквідності

$$K_{\text{пл}} = \frac{2087503}{99110} = 21,06$$

6. Коефіцієнт швидкої ліквідності

$$K_{\text{шл}} = \frac{2087503 - 1480}{99110} = 21,04$$

7. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними оборотними коштами

$$K_{\text{зоа}} = \frac{274310 - 45239}{2087503} = 0,10$$

8. Коефіцієнт маневрування власного капіталу

$$K_{\text{мвк}} = \frac{1759322 + 274310 - 45239}{274310} = 7,24$$

9. Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень

$$K_{\text{сп}} = \frac{1759322}{45239} = 38,88$$

10. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу

$$K_{\text{кпк}} = \frac{1759322 + 99110}{2132742} = 0,87$$

11. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості

$$K = \frac{48\,095}{30\,076} = 1,6$$

Наступні два роки розраховані аналогічно і всі дані занесені в таблицю 2.8.

Таблиця 2.8 – Результат часткових показників фінансової стійкості ПрАТ «МетЛайф»

Назва показника	Нормативне значення	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення	
					2018/2017	2019/2018
1	2	3	4	5	6	7
1.Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,12	0,12	0,10	0	-0,02
2.Коефіцієнт фінансової залежності	≤ 1	7,77	7,89	9,40	0,12	1,51
3.Коефіцієнт фінансової стійкості	0,7 – 0,9	0,95	0,94	0,94	-0,01	0
4.Коефіцієнт фінансової стабільності	$\geq 0,67$	0,14	0,14	0,12	0	-0,02
5.Коефіцієнт поточної ліквідності	1 – 2	21,06	18,29	16,50	-2,77	-1,79
6.Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,5 – 1 і вище	21,04	18,29	16,50	-2,75	-1,79
7.Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними оборотними коштами	$\geq 0,1$	0,10	0,05	0,08	-0,05	0,03
8.Коефіцієнт маневрування власного капіталу	0,3 і вище	7,24	6,89	8,60	-0,35	1,70
9. Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень		38,88	10,85	31,42	-28,03	20,57
10.Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\leq 0,5$	0,87	0,87	0,89	0	0,02

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7
11.Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	$K = 1$	1,6	1,2	0,95	-0,4	-0,25

Показник фінансової автономії має дуже низький показник в 2017 – 2019 роках, тому підприємство залежить від позикових коштів.

Показник фінансової залежності даної компанії значно більший, ніж нормативне значення. Це означає, що організація використовує позичені кошти для досягнення цілей.

Наступний показник входить в нормативне значення і це означає, що підприємство здатне проводити свою діяльність в довгій перспективі. 94 – 95 % активів компанія фінансує за рахунок постійного капіталу та довгострокових зобов'язань.

Показник фінансової стабільності значно менший встановленого нормативу, але це не значить, що в неї високий ризик банкрутства. Компанія стабільно генерує весь грошовий потік і, внаслідок цього, не виникає ускладнень при погашенні зобов'язань.

Показник поточної ліквідності вище вказаного нормативу і це свідчить про те, що оборотних активів досить, щоб сплатити поточні зобов'язання.

Коефіцієнт швидкої ліквідності більше 1, а отже в компанії достатня кількість ліквідних оборотних коштів для розрахунку за зобов'язаннями.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами в 2017 році показник знаходиться в межах потрібного значення, тому компанія могла самостійно фінансувати оборотний капітал, а в наступних двох роках ситуація погіршилася, тому тут не обійшлося без допомоги зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт маневрування власного капіталу набагато вище нормативного і тому підприємство в змозі профінансувати оборотні та необоротні активи за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень у 2017 та 2019 роках високий, а це означає, що підприємство залежить від зовнішнього фінансування. В 2018 році ситуація дещо покращилась, але все рівно не обійшлося без позикових коштів.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу за три роки вище норми, майже по 90% активів фінансується за рахунок зобов'язань.

Щодо співвідношення короткострокової кредиторської та дебіторської заборгованості, то за результатами розрахованого показника за три роки, компанія кредитує своїх покупців за кошти, отримані від постачальників.

Результати відносних показників страхової діяльності наведені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Результати відносних показників страхової діяльності компанії ПрАТ «МетЛайф»

Назва показника	Нормативне значення	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення	
					2018/2017	2019/2018
1	2	3	4	5	6	7
1.Коефіцієнт фінансового потенціалу	>3	2,8	2,7	2,5	-0,1	-0,2
2.Коефіцієнт достатності страхових резервів	>100%	188,4%	180,1%	172,9%	-8,3	-7,2
3.Коефіцієнт термінової ліквідності	> 1	1,2	1,1	1,2	-0,1	0,1
4.Коефіцієнт залежності від перестраховування	5 – 50%	1,6%	1,3%	1,5%	-0,3	0,2
5.Коефіцієнт збалансованості страхового портфеля	>50%	154,6%	171,8%	180,9%	17,2	9,1
6. Віддача власного капіталу	<300%	272,8%	285,5%	348,9%	12,7	63,4

Результати розрахунків відносних показників дозволяють зробити наступні висновки.

Коефіцієнт фінансового потенціалу майже відповідає нормативу. Але тенденція до зниження є негативною. Тому що, згідно результату показника, страхова компанія не раціонально використовує фінансові ресурси.

Показник достатності страхових резервів більше заданого нормативу, хоч він і зменшився на 15,5, але страховик резервує нетто – премії згідно створеним договорам страхування.

Коефіцієнт термінової ліквідності вище 1, тому страховик в змозі своєчасно та в повному обсязі виконувати зобов'язання перед страхувальниками.

Коефіцієнт залежності від перестраховування нижче норми, це говорить про те, що страхова компанія майже не користується механізмом перестраховування. В такому випадку ризик втрати фінансової стійкості дуже високий.

Коефіцієнт збалансованості страхового портфеля відповідає заданому нормативу та збільшився на 26,3. Це означає, що відбувається збільшення вкладу над виплатами, тобто страхові виплати забезпечуються ресурсами страхових резервів.

Щодо віддачі власного капіталу, то в 2017 – 2018 роках власний капітал ефективно використовується, а вже в 2019 році показник вище потрібного, а це означає, що власний капітал значно менший за обсяг страхування і наслідком цього є збільшення кредитних ресурсів.

3 ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Рішення практичних проблем платоспроможності для сучасного страхового ринку України обмежується недостатнім їх теоретичним обґрунтуванням і методичним забезпеченням. У страховій літературі розуміння платоспроможності обмежується здатністю виконання тільки страхових зобов'язань, що звужує область дослідження.

У поточних кризових умовах діяльність страхових компаній здійснюється в умовах конкурентної боротьби, а фінансовий стан страхової компанії є ключовим фактором забезпечення її життєдіяльності в рамках ринкової економіки.

«Проблеми забезпечення платоспроможності страхових організацій приділяється особлива увага з боку органів державного регулювання різних країн. У міжнародній страховій практиці, навіть в умовах стабільної макроекономічної ситуації, періодично переглядаються заходи і підвищуються вимоги по забезпеченню платоспроможності страхових організацій [17]».

Зробивши аналіз стійкості страхової компанії, бачимо, що якісною характеристикою фінансового стану є фінансова стійкість підприємства, тобто вміння ефективно розвиватись та забезпечувати себе ресурсами та управляти ними, що, у свою чергу, дає можливість бути прибутковим, платоспроможним та рентабельним.

Ефективне управління дозволяє підприємству адаптуватися до умов зовнішнього середовища та контролювати його незалежність від зовнішнього фінансування та впливу негативних зовнішніх змін.

Для того, щоб організація постійно перебувала в стійкому фінансовому стані, необхідно раціонально поєднувати власні та позикові кошти. Проблема перевищення запозичених коштів над власним капіталом та не ефективне використання цих коштів є основною.

«Основними фінансовими ресурсами страхової компанії є страхові премії, що сплачуються страхувальником за договорами страхування, які страховик акумулює в страхові резерви, створювані страховиками для попередження, обмеження і ліквідації збитків від небезпечних випадкових подій. Але страхові резерви також є і основним інвестиційним ресурсом страховика. Таким чином, чим менше витрачаються страхові резерви, тим вище інвестиційний потенціал, тим більше страховик може заробити інвестиційного доходу, купити найбільш якісні активи [10]».

Зниження величини страхових виплат шляхом попередження ризиків є найбільш ефективним методом зміцнення платоспроможності страхової компанії.

Зниження розміру страхових виплат, які є основною статтею витрат страхової компанії, підвищить платоспроможність страхової компанії.

«Профілактика ризиків і, як наслідок, скорочення збитків, які сплачує страховик із страхових резервів, дозволять страховику знижувати страхові тарифи. Зниження страхових тарифів тягнуть за собою збільшення доступності страхових послуг, як для громадян, так і для підприємств [15]».

Це є основним фактором підвищення платоспроможного попиту на страхові послуги.

Отже, управління фінансовою стійкістю страхових організацій нерозривно пов'язано з управлінням ризиками страховика.

Профілактика ризиків дозволить знизити ймовірність настання страхових випадків і величину збитків від реалізації страхових ризиків, і, як наслідок, скоротити витрати страховика на виплати. Таким чином, можуть бути гармонізовані основні цілі учасників страхових економічних відносин.

«Для підвищення ефективної діяльності страхових компаній в ринкових умовах необхідно впроваджувати сучасну концепцію управління фінансовою стійкістю страхових організацій на основі розвитку теорії та методології сталого функціонування страхових організацій, а також формування

механізму забезпечення її фінансової стійкості. Дана мета може бути досягнута за умови вирішення наступних завдань [12]:

- 1) Дотримання основних принципів формування структури власного капіталу страховика, так як він впливає на його фінансову стійкість;
- 2) Дотримання основних методів формування страхових резервів, з урахуванням їх специфіки та ролі в забезпеченні фінансової стійкості і платоспроможності;
- 3) Визначити фінансовий потенціал страхової організації, визначити чинники, що впливають на фінансову стійкість та платоспроможність страхової організації, враховуючи взаємозв'язок і взаємозумовленість цих характеристик;
- 4) Визначити систему показників фінансового стану і фінансової стійкості страхової організації на основі вітчизняної і світової практики, провести аналіз факторів, які забезпечують фінансову стійкість і дозволяють її оцінити;
- 5) Здійснювати постійний контроль зміни кон'юнктури ринку для вибору методики оцінки маржі платоспроможності, вибору моделі управління ризиками страховика і методики формування власного капіталу в достатньому обсязі [12].»

Специфіка фінансових відносин страхової організації обумовлена особливостями організації грошового обороту, так як страховик спочатку залучає грошові ресурси, а потім виконує зобов'язання перед страхувальником. Тому грошовий оборот страхової організації більш складний, ніж у підприємств інших галузей народного господарства. Справа в тому, що фінанси страхової організації є регульовані державою грошові відносини, які виникають в процесі формування та використання власних, залучених та запозичених фінансових ресурсів, для того, щоб реалізувати місію страхової організації і забезпечити фінансову стійкість. Місія страхової організації складається в наданні страхових послуг, орієнтованих на потреби особистості, підприємств і суспільства в відповідному рівні страхового захисту, які сприятимуть створенню середовища проживання, в якій зручно і

безпечно. Фінансова стійкість це запорука стабільного розвитку страхової організації, а основою фінансової стійкості є достатній рівень власних коштів і страхових резервів, сформованих в необхідному для виплат обсязі.

Сприяти підвищенню рівня конкурентоспроможності страхової організації буде здійснення оцінки та постійне вдосконалення процесу управління потенціалом страхової організації. Це пов'язано з тим, що конкуренція змушує українських страховиків якомога ефективніше використовувати свій ринковий потенціал. Підвищити довіру до страхового бізнесу можна за рахунок підвищення рівня фінансової стійкості страхової компанії.

«Як відомо платоспроможність є частковий вияв фінансової стійкості страховика, оскільки відображає його здатність платити за зобов'язаннями в "нормальних" умовах. Основна роль у підтримці та зміцненні фінансової стійкості конкретної страхової компанії відводиться внутрішньому регулюванню її фінансових ресурсів. Однак, для забезпечення і підвищення рівня фінансової стійкості страхових організацій в сучасних умовах мінливої кон'юнктури ринку і подолання кризових явищ вже недостатньо виконання вимог, встановлених на державному рівні. Тому виникає необхідність доповнення існуючої системи чинників забезпечення фінансової стійкості такими, як інвестиційна політика, що передбачає формування оптимальних інвестиційних портфелів активів, прийнятих у покриття страхових резервів і власних коштів; рівень фінансового менеджменту, і що особливо важливо, ефективна система управління ризиками, що виникають в страховому бізнесі, як основа фінансової стійкості страховика [16]».

Таким чином, можна зробити висновок, що фінансовий стан організації підвищується оптимальним співвідношенням фінансових ресурсів. У такому положенні можна ефективно використовувати кошти, а також спокійно ними маневрувати.

ВИСНОВКИ

З переходом підприємств на ринкові умови роботи гостро постало питання про кредитоспроможність, стійкість його фінансового становища і пошуків шляхів його оздоровлення і зміцнення. Актуальність цих питань зумовлюється необхідністю створення нормальних умов роботи, як окремих підприємств, так і промисловості в цілому.

У практиці роботи підприємств нерідкі випадки, коли і добре працююче підприємство зазнає фінансових труднощів, пов'язані з недостатньо раціональним розміщенням і використанням наявних фінансових ресурсів.

Отже, фінансова стійкість підприємства є результатом взаємодії не тільки сукупності виробничо-економічних факторів, але і всіх елементів його фінансових відносин.

Під час роботи був проведений фінансовий аналіз страхової компанії ПрАТ «МетЛайф». Розрахунок знайдених показників показав наступне:

- 1) за 2017 – 2019 роки спостерігається тенденція зростання показника наявності власних та довгострокових джерел покриття та загального розміру основних джерел покриття на 1 047 621 грн., 1 144 367 грн. відповідно;
- 2) щодо наявності власних обігових коштів, то в 2018 році їх кількість зменшилась на 95 147 грн. стосовно 2017 року, а в 2019 році зросли на 130 765 грн.;
- 3) зробивши аналіз абсолютних показників фінансової стійкості страхової компанії «МетЛайф», видно, що підприємство має абсолютну фінансову стійкість;
- 4) аналізувавши відносні показники фінансової стійкості підприємства, бачимо, що воно здатне проводити свою діяльність в довгостроковій перспективі та розраховуватися за зобов'язання поточної діяльності за допомогою наявності швидко ліквідних активів;
- 5) на протязі трьох досліджуваних років компанія залежить від джерел зовнішнього фінансування;

- б) підприємство має достатню кількість страхових резервів для розрахунку своїх зобов'язань з страхувальниками.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Александрова М.М. Страхування: Навчально - Методичний посібник. - К.: ЦУЛ, 2002 - 208с
2. Бойко А. О. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії [Електронний ресурс] / А. О. Бойко // «Економічні науки». – 2010. – №7. – Режим доступу: [www.nbuv.gov. Ua/portal/soc_gum/en_oif/2010_7_4/4.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2010_7_4/4.pdf)
3. Вовчак О.Д. Страхування: Навч. посіб. - Л.: Новий Світ-2000, 2004. - 480с.
4. Галаганов В.П. Основы страхования и страхового дела [Текст] : учеб. пособие / В.П. Галаганов. – М. Кнорус, 2010. – 224 с.
5. Грищенко Н. Б. Основы страховой деятельности. – М.: Финансы і статистика, 2006. – 351 с.
6. Електронний ресурс – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/7516211/>
7. Електронний ресурс - Режим доступу: <https://www.metlife.ua/about-us/metlife-ukraine/>. - Назва з екрану.
8. Закон України "Про страхування" [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
9. Заюкова М.С., Мороз О.В., Мороз О.О. Теорія фінансової стійкості підприємства/ М.С. Заюкова, О.В. Мороз, О.О. Мороз. – Вінниця: УНІВЕРСУМ- Вінниця, 2004. – 155 с.;
10. Місхожев Е. Р. Теоретико-методологічні проблеми вимірювання та узагальнення показників оцінки економічної стійкості // Аудит і фінансовий аналіз. - 2010. -№ 4. - с. 118-123.
11. Оспіщев В.І. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств / В.І. Оспіщев, І.В. Нагорна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг : зб. наук. праць. / редкол.: О.І. Черевко (відпов. ред.) та ін. – Харків : Вид-во Харків.ДУ харчування та торгівлі. – 2009. – Вип. 2(10). – 694. – С. 218-223.
12. Про поняття і фактори та фінансової стійкості страхових компаній – Режим доступу: <http://www.jourclub.ru/3/497/>.

13. Про страхування [Електронний ресурс]: Закон України від 07.03.96 № 85/96-ВР. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>. - Назва з екрану.

15. Разумцев В. В. Фінансові ризики в страховій діяльності / В. В. Разумцев // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. - 2015. - № 4. - С. 196-201.

16. Слепухіна Ю.Е. Фінансова стійкість страхових організацій: теорія, моделі і методи управління ризиками. Єкатеринбург: Изд-во Урал. держ. екон. ун-ту, 2006. -12,9п.л.

17. Ткаченко Н.В. Державне регулювання платоспроможності страхової компанії / Н.В. Ткаченко // Вісник Хмельницького національного університету. - 2010. - № 1.

18.Фролова Т.О. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. / Т.О. Фролова. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 253 с.

19. Щербаков В. А. Страхування. – М.: Кнорус, 2008. – 310 с.